

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Emlékjelek, bizonyosságok. Irta *Radácsi György* sárospataki theol. tanár. VII. 339 lap. Ára 5 kor. Trocsányi Bertalan könyvkereskedő bizománya. Sárospatak. — Több évről összegyűjtött dolgozatok, melyeket írójuk nagyobb részint a „Sárospataki Lapok“-ba írt. Az emlékjelek nekrologok és életrajzok; a bizonyosságok különféle alkalmakkor tartott beszédek. Megérdemelték az összegyűjtést. Protestáns jelcsek képe elevenedik meg az olvasó előtt; meleg színnel szépen rajzolt képek, melyek benyomást hagynak hátra. Mintegy harmincz nagyobb és kisebb ilyen képet tartalmaz a kötet, nagyobb részt a tiszánimeni egyházkerület férfaiáról, s a kik nem azok közül valók, Török Pálról, Nagy Péterről és Balagi Mórról. A sárospataki főiskola nagyhirű tanárai, Hegedüs László, Mitrovich Gyula, Warga Lajos terjedelmesebb méltatásban részesülnek. — A bizonyosságok tiz, ünnepélyeken s iskola megnyitáskor mondott beszéd, részint tanulmány, tudományos becsü tanulmány, melyek az előbbiekkal együtt mind a protestantismus szeretetéről és annak erejéről tesznek figyelmet és elismerést érdemlő tanúságot.

»**Philosophie in Ungarn**« czimmel *dr. Rác Lajos* sárospataki tanár, több philosophiai értekezés érdemes szerzője, Wundt lélektanának magyarra áültetője, az Überweg—Heinze-féle „Grundriss der Geschichte der Philosophie“ IV. kötetének 10. kiadásában 8 sűrűn nyomott oldalra terjedő czikket írt, a mely a böleselmi kísérleteket Apáczai Csere Jánostól napjainkig elismerésre méltó alapossággal és pontossággal ismerteti. A czikk különnyomatban is megjelent. Rác a neki kiszabott téren a lehető legtöbbet nyújtott. A böleselem magyar művelői közt a legújabb időről a „legmélyebb és legönállóbb gondolkodóknak“ Brassait, Böhmöt, Alexandert, Pickert és Palágyit mondja. Kant, Fichte, Schelling, Schopenhauer és Comte magyar követőit ismerteti, vázolja az erkölestan, jog- és vallásböleselet terén működők munkásságát, „aránylag önálló“ működést

talál az aesthetikában (Greguss, Beöthy, Bihari, Alexander, Péterfi J., Pekár, Jánosi), azután a lélektan és logika s végül a bölcsészettörténet munkásai és Bodnár, a történelembölcselető találnak rövid szavakban méltánylásra. A cikket a magyar bölcséleti folyóiratok felsorolásával s rövid jellemzésével zárja be.

E cikk jelentőségét abban látjuk, hogy a magyar gondolkodás történetét a philosophusnak nevezett német nemzet irodalmában ismerteti.

(1)

KÜLÖNFÉLÉK.

A Wekerle-kormány közoktatás- és vallásügyi politikája. A máj. 29-én történt bemutatkozás alkalmával a következőket mondotta a képviselőházban a kormányelnök: „A közoktatásügyi politika terén az erkölcsi és művelődési szempontokon kívül a nemzeti szempontnak érvényesítése képezendi sarkkövűt politikánknek. Nem azt értjük ez alatt, hogy mellőzni kívánjuk azon történelmi jogosultságuknál fogva jogosult társadalmi tényezőket, jelesen az egyházakat és községeket, vagy mintha háttérbe kívánok szorítani ezek közreműködését; sőt ellenkezőleg, az a meggyőződés vezérel bennünket, hogy az állami oktatásnak ott, a hol szükséges, érvényesítése mellett ezeknek a tényezőknék közrehatását mulhatatlanul igénybe kell vennünk továbbra is, tanügyünk erkölcsi alapjainak és művelődésünk fejlesztésének biztosítása érdekében. Olyan értelmet nem kívánok beszédemnek adni, mintha a kormány javaslatai a nem magyarul beszélő polgáraink kulturális fejlődésének és oktatási szabadságának útját kívánák állani; hanem olyan értelmet, hogy az oktatás minden fokozatán, a tan és nevelő-intézetek bármely kategóriájában, jusson kifejezésre a magyar állameszme, a magyar állam nemzeti jellegének eszméje. Ezeknek a czéloknek érvényesítése végett úgy a közigazgatás, mint a törvényhozási reformok terén nagyobb súlyt kell fektetnünk a tanfelügyelet behatóbbá tételére, a gyakorlati oktatásra, a tudásnak erőszakolása helyett az erkölcsi és jellemfejlesztési szempontokra, a testi nevelésre, az értelemfejlesztésre és jellemképzésre, szóval az embernek, mint egésznek összhangzó nevelésére. E gyakorlati irányra, elkezdve a mezőgazdasági iskoláktól, föl a műegyetemig, a vidéki kulturális közép-pon-